

Masopust

Je únor, zima již pomalu ustupuje, ale pro naše předky to byl čas plný obav z budoucnosti. Všem chybělo slunce a zásoby, které si vytvořili na podzim, se pomalu zmenšovaly. Bylo proto přirozené, že se právě v tuto dobu potřebovali rozptýlit a zažitými rituály oslavit život, plodnost a jaro.

Potřebné rozptýlení, ke kterému rozhodně patří zábava, tanec a dobré jídlo, v sobě zahrnuje krásný lidový zvyk, který známe jako **masopust**. Tyto tradiční lidové oslavy začínají po svátku Tří králů a trvají až do Popeleční středy. Jsou to dny plné hojnosti a veselí mezi postním obdobím Vánoc a Velikonoc.

Naše masopustní zvyky mají zřejmě původ v předkřesťanských slovanských oslavách konce zimy.

I v jiných slovanských zemích se masopust slaví podobně jako u nás.

Například v Rusku se tento svátek nazývá **maslenica** a můžeme se zde potkat s medvědem i kobyloou.

V Evropě je tento zvyk známý jako **karneval**. Podle nejrozšířenější teorie se význam slova odvozuje z latinského *carni vale*, což v překladu znamená „sbohem masu“. Pod tímto názvem se tento zvyk uchytil také na americkém kontinentu, kde nejznámější a nejvelkolepější karneval bývá v Riu de Janeiru.

Staří Římané ještě před naším letopočtem oslavovali masopustem boha Bakcha, patrona vinné révy a hodování. Původně v tyto dny slavili příchod nového roku, neboť tehdy nový rok začínal s příchodem jara v měsíci březnu. Později dostaly oslavy dnešní podobu a karnevalové průvody v Benátkách patří k těm nejvyhledávanějším.

Nejznámější a nejveselejší bývaly poslední dny masopustu. Začínaly na tučný čtvrtek a končily masopustním úterým. Hlavní oslavy však probíhaly od neděle do úterý. Celé období masopustu může být různě dlouhé. V kalendáři masopustní neděle vychází v rozmezí dnů od 1. února až do 7. března, to podle toho, na který den připadne Velikonoce.

„Masopust, fašanky, končiny, ostatky, vostatky nebo voračky“, to vše jsou názvy pro masopust, se kterými se můžete setkat na našem území. Tradice je velmi stará a masopust slavíme již asi 800 let.

Dnes se masopustní tradice udržují nejčastěji v jeden den. Tento den se pořádají průvody maškar, konzumují se masopustní speciality a konají se taneční zábavy. S tímto scénářem se setkáme téměř ve všech katolických zemích.

Masopustní veselí ve městech a na vesnicích se trochu lišilo. Městem procházel průvod maškar, který býval oživen představením s masopustní tematikou. Představení většinou sehráli žáci církevních škol. Častým námětem her byl například spor Masopusta s Půstem, nebo masopustní svatba.

Na masopustních maškarních bálech se v minulosti bavila hlavně šlechta.

Postupem času i tato zábava zlidověla a dnes se na maškarních bálech baví nejen dospělí, ale i děti.

Na vesnicích měl masopust jiný ráz. Dodržovaly se zde obchůzky maškar, kdy maškary chodily s muzikou po staveních a navštěvovaly domácnosti, kde předváděly různé taškařice.

Hlavním smyslem bylo pobavit sousedy i sebe.

Při obchůzkách nikde nechybělo dobré jídlo a veselá muzika. Za své kousky byly maškary obdarovány výslužkou, nejčastěji penězi či vejci moukou nebo máslem. Zábava pak pokračovala v místní hospodě, kde masopust obvykle končil.

Ovšem, aby se mohli všichni dobře pobavit, musela zábavě předcházet pilná práce. Začínalo se na tučný čtvrtek brzy ráno zabíjačkou, která patřila o masopustu k těm nejočekávanějším rituálům. Scházela se širší rodina, přátelé i sousedé, aby si vzájemně vypomohli. Čerstvá jitrnička, jelítka nebo kousek masa, klobásy a jiné pochoutky, to vše se konzumovalo na tučný čtvrtek. Věřilo se, že v tento den mají lidé jíst nejvíce, aby byli celý rok při síle. Zabíjačkové dobroty však musely vydržet až do úterý, aby hospodyně měly co nabídnout hostům.

O masopustním úterý se nenabízelo jen maso. Typickým masopustním pečivem byl, a do dnes je, koblížek z křehkého kynutého těsta, který se u nás smaží již od středověku. Nejoblíbenější jsou koblížky s meruňkovou marmeládou, ale plní se i povidly nebo mákem. Stejně chutné jsou i smažené křupavé boží milosti obalované v cukru. Křehké sladké pečivo se v různé podobě připravuje v celé Evropě.

Hlavní masopustní zábava začínala o masopustní neděli. Po bohatém obědě se všichni sešli u muziky v hospodě, kde se často tančilo až do rána.

O masopustním pondělí se v některých vsích konal takzvaný „mužovský bál“. Byl určený jen pro ženaté a vdané a svobodná chasa neměla na bál přístup.

Nejdůležitějším dnem masopustu byl den poslední, tedy masopustní úterý. Průvod maškary, zábava, tanec, dobré jídlo, to vše si lidé tento den užili vrchovatě. Nejdřív ovšem musely

maškary požádat o svolení k masopustnímu veselí rychtáře nebo konšela, dnes starostu, a pro tento den symbolicky získat klíč od obce či města. Všichni pak společně slavili, zpívali a tančili, dovoleno bylo téměř vše. Dokonce již ve středověku, kdy byla společnost rozdělená, se v tento den stíraly rozdíly mezi bohatými a chudými, pány a kmány.

Dnes se opět masopustní tradice těší velké oblibě a průvody maškar se konají na mnoha místech napříč celou republikou. Nejznámější jsou například masopusty na Milevsku, Českobudějovicku nebo Domažlicku.

Na Hlinecku si masopustní obchůzky zachovaly svou původní podobu a pro svou jedinečnost byly v roce 2010 zapsány na seznam nehmotného světového kulturního dědictví UNESCO.

Hlinecké masopustní obchůzky mají přesně daná pravidla, ať už jde o počet masek nebo jejich pořadí v průvodu.

Masopustní průvod vede strakatý se ženuškou. Jako první musí jít maska kobyly. Další masky jsou ras, turek, žid, slaměný a kominík.

Černidlem se líčí takzvané černé, tedy škarredé masky. Mezi tyto masky patří slaměný, kominík a žid. Oblékají se do nich ženatí muži a masky symbolizují plodnost.

Červené, takzvané pěkné masky představují mládí a nevinnost. Líčí si červené tváře, působí čistě a upraveně. Je to například laufr, ženuška, strakatý a turci.

Příprava na masopustní obchůzku začínala většinou již brzy ráno. Za maškary se převlékali pouze muži a zastávali tak i ženské role. Příprava masek i samotné oblékání bylo mnohdy velmi náročné.

Nejvíce práce obnáší příprava masky zvané slaměný, která patří k nejstarším tradičním maškaram a je typická pro hlinecké masopustní obchůzky. Tanec a laškování se slaměným mělo přinést plodnost a úrodu.

Kominík, který měl černé oblečení i tvář kontroloval kamna a komíny a koho potkal, toho pro štěstí umazal od sazí.

Mezi škaredé maškary patřil také **žid** nebo **kramář**. Měl kožešinovou masku s hlavou kohouta nebo králíka, červený nos a oblečení z pestrých textilních ústřížků. Kontroloval dodržování zákazu domácích prací.

K pěkným maskám patřil **strakatý**, který měl na sobě tolik

fleků, kolik je dnů v roce. Chodilo jich hned několik. Lišil se od nich **laufr**, který měl bílé oblečení a chodil se svou **ženuškou** a dojednával vstup maškar do domácností. **Turci**, kteří chodili ve čtyřech, dva červení a dva modří, předváděli kolový tanec.

Bílé oblečení nosil také **ras**. Doprovázel vždy kobyly. Jeho úkolem bylo kontrolovat zdravotní stav zvířat. Dnes však raději provádí zdravotní prohlídky obyvatel domu.

V jižních Čechách bychom našli původ masky zvané **klimba**. Předvádí ji dva, jeden nese hlavu koně a druhý představuje tělo. Oba jsou přikrytí plachtou. Masku **kobyly**, která je upravená pro jednoho, je známá právě z Hlinecka.

Nejstarší dochovanou masopustní maskou je **medvěd**. Povinností medvěda bylo v každém stavení si zatančit s hospodyní a dospívajícími dívkami, aby jim zaručil potomky. K dalším tradičním maskám patřil **ženich s nevěstou**, **cikánka s kočárkem**, nebo **bába s nůš**.

Masopustní zvyky i ukončení samotného masopustu se lišily podle oblasti a místní tradice.

V závěru masopustního veselí byl Masopust, nebo také Bakchus odsouzen, popraven a pohřben. V jiných místech představovala Masopusta basa nebo kobyla. Kobyla byla sice popravena, ale vzápětí opět vzkříšena, a tak byl symbolicky obnoven život, radost a také jaro. Na úplný závěr masopustních obchůzek se všichni sešli v hospodě na tancovačce, která trvala přesně do půlnoci, kdy troubení ponocného ukončilo masopustní veselí.

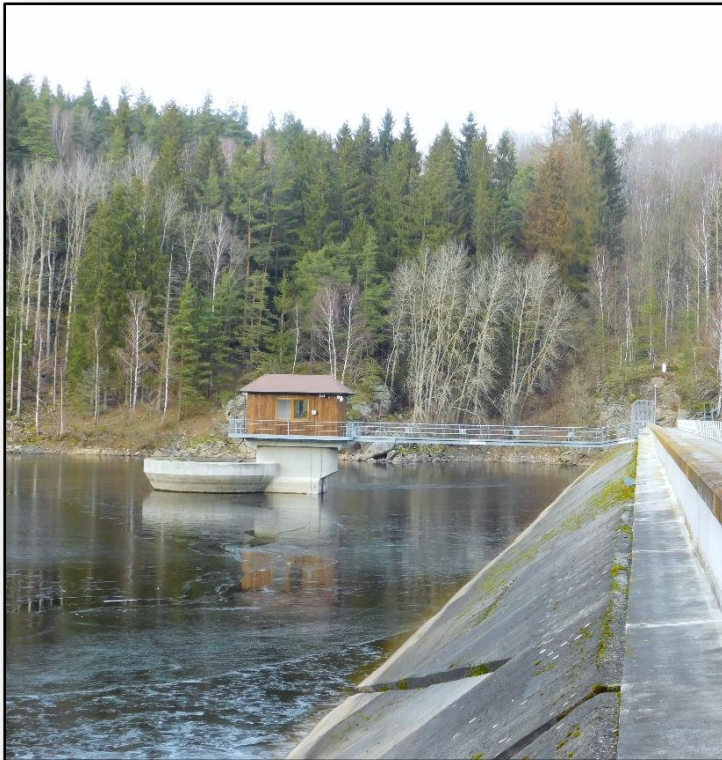
MASOPUST v TACHOVĚ

2012 - 2021

Letošní masopust
v Tachově oslavíme
26. února. Budeme
rádi, když se k nám
připojíte.

Na závěr několik únorových a masopustních pranostik:

Konec masopusta, každá kapsa pustá.

Na ostatky lužky, budou jablka, hrušky.

Konec masopustu jasný, len krásný.

Když v únoru mráz ostro drží, to dlouho již nepodrží.

Únor bílý, pole sílí.

V únoru je lépe viděti hladového vlka u ovčince, nežli bez kabátu pracovat sedláka na poli.

